

Go Team Mechelen deelt ervaringen met begeleiding probleemgezinnen

Wat doe je met gezinnen die vastzitten in een doodlopend sukkelstraatje? Hoe doorbreek je de vicieuze cirkels voor hun kinderen? In Mechelen heeft het Go Team inmiddels vijf jaar ervaring met een aanpak van intensieve begeleiding, en stelde het die praktijkkennis nu te boek. Voor de uitwerking van de methodologie en de uitgave van het boek kreeg het de steun van het Kinderarmoedefonds, beheerd door de Koning Boudewijnstichting.

Een reële situatie, enkele jaren geleden. Buren roepen de hulp van de politie in met klachten over een verwaarloosde hond en stank. Het is even slikken bij de chaos die ze aantreffen: het gezin leeft in ronduit onhygiënische omstandigheden, er is intrafamiliaal geweld, de kinderen gaan niet naar school, er is een vriend aanwezig die gekend is voor zedenfeiten... Dit gezin is door het parket onder toezicht geplaatst, maar de consulenten die zulke gezinnen opvolgen, zijn overbevraagd en komen nauwelijks aan huisbezoeken toe.

"Zulke situaties leidden tot frustratie", vertelt Peggy Bischoep van de afdeling Jeugd & Gezin van de lokale politie Mechelen-Willebroek. "In een aantal dossiers liepen we vast: gezinnen raken uit beeld voor de (vrijwillige) eerstelijns hulp omdat ze zelf afhaken of zijn doorverwezen naar de gedwongen hulpverlening, maar na een tijd kwamen ze weer in ons vizier via politie-interventies. Dan constateer je: 'Het loopt hier niet goed.' Vanuit die vaststellingen hebben het Sociaal Huis en de politie mekaar gevonden."

Wekelijks tot dagelijks

Bij het Sociaal Huis werd zo in 2014 het Go Team opgericht, dat op een nieuwe manier gezinnen intensief ging begeleiden. Er zijn intussen zeven maatschappelijk assistentes die elk ongeveer vijf gezinnen begeleiden. Een beperkt aantal, waardoor ze tijd hebben om minstens wekelijks en soms zelfs dagelijks langs te lopen. "Collega's voor wie ik mijn hoed afneem", zegt Team-verantwoordelijke Mieke Matthijs. "Met veel empathie en geduld staan zij 'hun' gezinnen bij, ze worden gaandeweg dé steun en toeverlaat."

Essentieel is dat het Go Team niet wacht tot een gezin de weg naar de hulpverlening vindt maar zelf naar ze toe gaat. Het kijkt naar het hele gezin met kinderen, in zijn context, en focust op de ouders opdat zij meer vaardigheden krijgen voor het dagelijkse leven (huishouden, opvoeding, budget...), waardoor het gezin opnieuw aansluiting kan vinden bij de maatschappij.

"In de hulpverlening is er veel te veel versnippering, elk houdt vast aan zijn expertise", klinkt het in koor. "Zo kijken veel diensten louter naar de minderjarige kinderen. Dat er sprake is van geweld tussen de ouders, of dat een van hen verslaafd is, dat valt buiten hun bereik... Bijvoorbeeld: bij ondervoeding wordt uitgelegd wat, hoeveel en hoe vaak een kind moet eten, maar er wordt niet doorgevraagd waarom het ondervoed is. Is er geen geld voor eten, staat de moeder onder stress waardoor ze 'wegvlucht' van haar kind als dat niet meewerkt...?"

Stramien doorbreken

Mieke Matthijs: "Deze ouders hebben zelf geen goed voorbeeld gekend. Ze hebben geen idee hoe je een huishouden runt of hoe je met positieve aandacht en goede voorbeelden veel meer bereikt dan door te schreeuwen tegen kinderen. Het Go Team probeert veel te tonen door samen te 'doen', en stilaan de gedragspatronen bij te schaven en het stramien te doorbreken."

Na vijf jaar zijn de resultaten bemoedigend. "Er is merkbare vooruitgang: vaak is er een verbetering van de woonkwaliteit en van de financiën – mensen maken beter gebruik van hun rechten. Zo verkleinen enkele bronnen van spanning. Dat merken we letterlijk aan een dalend aantal interventies

door onze politiemensen, maar het belangrijkste is dat mensen hun eigen situatie als minder uitzichtloos ervaren en er minder in berusten. Ze krijgen hoop om stapje voor stapje te verbeteren en daar zelf aan te werken."

"En bedenk dat een stabilisering van de situatie vaak al een grote winst is", voegt Mieke Matthijs toe. "Ik steek mijn hand ervoor in het vuur dat dat zonder het Go Team niet het geval was geweest."

Drempels

Toch is niet alles rozengeur en maneschijn. Er zijn de belemmeringen of zelfs anomalieën in het wettelijke kader: "Een voorbeeld: de oudste kinderen van een alleenstaande vader verblijven in een opvangcentrum, onder meer omdat er problemen zijn met drugs, hygiëne, criminaliteit. Toch blijven later geboren kinderen wél bij hem, en checkt niemand of de situatie zich ertoe leent dat de oudsten in het weekend naar huis gaan... tot de boel ontspoort. Of nog: helemaal akkoord dat we kansen moeten geven aan ouders, maar er komt een punt dat dat voor het kind echt niet meer ok is, en door de reorganisatie van de integrale jeugdzorg is het vaak erg moeilijk geworden om kinderen in nood bij hun ouders weg te halen."

Daarnaast blijft bij sommige hulpverleners de drempel (te) hoog om verder te kijken dan hun eigen puzzelstukje, en meer naar de samenhang van problemen waarmee een gezin kampt. "Let wel: in 90% van de gevallen raak je eruit door dat ene aspect aan te pakken", verduidelijkt Mieke Matthijs, "maar voor die 10% multiprobleemgezinnen moet je buiten de lijntjes durven te kleuren."

En tot slot ligt een samenwerking van politie en sociale hulpverlening verre van voor de hand en vergt het aan beide zijden een verandering van mindset. Enerzijds moesten politieagenten eraan wennen ruimer te debriefen. Peggy Bishop: "Hebben ze bijvoorbeeld bij een interventie voor intrafamiliaal geweld gezien dat het gezin in erbarmelijke omstandigheden leeft of dat er kinderen thuis waren die op school horen te zitten? In het begin was de reactie 'dat ze toch geen sociaal assistenten zijn', nu komen ze zulke dingen melden."

Anderzijds is voor sommige hulpverleners de weerstand groot om in overleg te gaan als ook de politie mee aan tafel zit. "Het blijft een heikel punt waarvoor ik niet altijd begrip kan opbrengen", zegt Mieke Matthijs. "Als alles vastloopt bij een gezin, kom dan alsjeblieft allemaal rond de tafel zitten! Ten slotte hebben we hetzelfde doel: dat de situatie stabiliseert, dat de zorgen over het welzijn van de kinderen afnemen, en dat het gezin opnieuw wat vooruit kan gaan."

Het Go Team kreeg voor de uitwerking van de methodologie steun van het Kinderarmoedefonds, beheerd door de Koning Boudewijnstichting. Momenteel testen teams in Brussel, Genk en Sint-Truiden hoe ze de methodologie kunnen inzetten in hun stad. Vanuit die ervaringen zal ze uitgerold worden naar meer steden en gemeenten.